

Ustawa Kamilka i wynikające z niej obowiązki dla NGO

"Ustawa Kamilka," to ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (tzw. akt jednorazowy), który zawiera w sobie szereg zmian zachodzących m.in. w ustawie Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. Ustaw wpisać tu) oraz w ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniu przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich z 13 maja 2016 r. (Dz. Ustaw wpisać tu). Zmiany zawarte w tej ustawie weszły w życie 15 lutego 2024 r. Zmiany mają na celu wzmocnienie ochrony dzieci przed przemocą oraz stworzyć i zapewnić bezpieczne warunki w placówkach oświatowych i opiekuńczych a także we wszystkich organizacjach, mających kontakt z dziećmi.

Najwięcej zmian, które wprowadza tzw. „ustawa Kamilka” dotyczących działalności organizacji pozarządowych, znajduje się w ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1304) nadając jej nową nazwę tj. ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1802), (zwaną dalej „ustawą o p.z.p.s.o.m”) Dlatego też opisane w tej analizie nowe obowiązki dla organizacji pozarządowych będą w oparciu o tą ustawę.

1. Kogo obowiązuje ustawa?

W rozdziale 4b ustawy o p.z.p.s.o.m, zatytułowanym „Standardy ochrony małoletnich” wprowadzono art. 22b, który wprowadza obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich dla organów zarządzających jednostką systemu oświaty, o której mowa w art. 2 pkt 1-8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900) (m.in. szkoły, przedszkola, placówki oświatowo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze) oraz inną placówką oświatową, opiekuńczą, wychowawczą, resocjalizacyjną, religijną, artystyczną, medyczną, rekreacyjną, sportową lub związaną z rozwijaniem zainteresowań, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni. Standardy ochrony małoletnich muszą także wprowadzić organizatorzy działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich.

KIPR

Dlatego jeśli organizacja pozarządowa prowadzi działalność w powyższym zakresie, powyższe obowiązki znajdą do niej zastosowanie, przy czym istotnym jest, aby pamiętać, że nie ma znaczenia, czy kontakt z małoletnimi jest bezpośredni, zdalny, stały czy okazjonalny. Nie ma również znaczenia, czy małoletni są podopiecznymi czy beneficjentami organizacji, w każdym przypadku jeśli organizacja ma do czynienia z małoletnim ma obowiązek wprowadzić standardy ich ochrony.

Wartym odnotowania jest, że powyższe obowiązki znajdą zastosowanie także u podmiotów świadczących usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich. Z tego względu organizacje pozarządowe, które zajmują się organizowaniem różnych kolonii, wyjazdów, wycieczek, w których mogą brać udział małoletni mają obowiązek wprowadzić standardy ochrony małoletnich nawet w przypadku, gdy ich działalność na co dzień nie jest związana z małoletnimi. Standardy Ochrony Dzieci to nowy dokument, który musi znaleźć się w każdej organizacji pozarządowej, która kieruje swoje działania do niepełnoletnich. Zgodnie z art. 10 tzw. „ustawy Kamilka” organizacje wymienione powyżej mają obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy tj. do 15 sierpnia 2024 r. Półroczny termin na stworzenie i wdrożenie w swoją organizację takiego dokumentu, a właściwie procedury postępowania z małoletnim mogło dla wielu organizacji pozarządowych, zwłaszcza tych mniejszych okazać się sporym wyzwaniem. Ustawodawca na wszystkie organizacje nałożył bowiem taki obowiązek bez podziału na wielkość organizacji. W dalszej części analizy wskażę co powinno znaleźć się w takim dokumencie.

2. Szczególne środki ochrony małoletnich

Art. 1 ustawy o p.z.p.s.o.m określa szczególne środki ochrony przeciwdziałające zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i szczególne środki ochrony małoletnich. Są nimi: Rejestr Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym (zwany dalej „rejestrem”), obowiązki pracodawców i innych organizatorów w zakresie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi oraz pracowników i innych osób dopuszczanych do takiej działalności oraz określenie miejsc szczególnego zagrożenia przestępczością na tle seksualnym, powyższe środki dotyczą szczególnych środków ochrony, które mają na celu przeciwdziałać zagrożeniom przestępczością na

KIPR

tle seksualnym. Aby zapewnić większe bezpieczeństwo i ochronę małoletnim ustawa dodatkowo wyróżnia szczególne środki ochrony małoletnich do których należą:

- ✓ ocena prawdopodobieństwa ponownego popełnienia przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego;
- ✓ standardy ochrony małoletnich;
- ✓ analiza zdarzeń, w wyniku których małoletni na skutek działania rodzica albo opiekuna prawnego lub faktycznego poniósł śmierć lub doznał ciężkiego uszczerbku na zdrowiu;
- ✓ Krajowy Plan Przeciwdziałania Przemocy na Szkodę Małoletnich oraz Krajowy Plan Przeciwdziałania Przestępstwom Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Małoletnich;
- ✓ kontrola wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 21 oraz art. 22b.

Z powyższego wynikają nowe obowiązki dla NGOs a mianowicie wdrożenie w swojej organizacji dokumentu, który będzie zawierał standardy ochrony małoletnich. Ustawodawca w rozdziale 4b ustawy o p.z.p.s.o.m zawarł bardzo ogólne kwestie, które powinny znaleźć się w takim dokumencie. Organizacje są zobowiązane do określenia zasad zapewniających bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich oraz zasad i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego.

W dokumencie organizacja ma obowiązek określić procedury oraz wyznaczyć osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury "Niebieskiej Karty".

W procedurach również organizacje pozarządowe mogą sprecyzować do kogo mają się zwrócić z prośbą o uruchomienie procedury "Niebieskiej karty", tak aby jasno z nich wynikało, kogo w określonym przypadku można poprosić o pomoc np. szkołę czy MOPS/GOPS. Z uwagi na to, że organizacje pozarządowe nie mogą samodzielnie wszcząć procedury „Niebieskie Karty”, w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka mogą skontaktować się z ośrodkiem pomocy społecznej i wnieść o zbadanie sytuacji dziecka.

KIPR

W dokumencie precyzyjnie należy określić zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności.

Organizacja musi również w tym dokumencie stworzyć zasady i określić sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania. Wydaje się, że dla organizacji pozarządowych dobrym rozwiązaniem będzie zamieszczenie dokumentu zawierającego standardy ochrony małoletnich na swojej stronie internetowej (o ile taką posiadają) lub na koncie w social mediach do publicznego dostępu.

Wywieszenie dokumentu zawierającego standardy ochrony małoletnich w widocznym miejscu również wydaje się spełniać wymogi ustawowe. Takie rozwiązania pozwoliłyby zainteresowanym do nieograniczonego zapoznania się z dokumentem funkcjonującym w danej organizacji.

Organizacja może stworzyć zasady udostępniania dokumentu rodzicom albo opiekunom każdorazowo, jeśli wyrażają taką chęć. Wydaje się jednak, że dla organizacji pozarządowej, której działalność obejmuje dużą ilość osób byłoby to nieefektywne i nieco uciążliwe dla funkcjonowanie tej organizacji oraz jej pracowników.

Kolejnym obowiązkiem dla organizacji jest wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia oraz sposobu dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zagrażających dobru małoletniego.

Wartym podkreślenia jest, że stworzenie zasad i procedur standardu ochrony małoletnich musi zostać dostosowane do charakteru i rodzaju placówki lub działalności danej organizacji. W ustawie o p.z.p.s.o.m wskazano dość ogólne kwestie jakie muszą znaleźć się w dokumencie zawierającym standardy ochrony małoletnich, co w praktyce nastręcza wiele wątpliwości dla organizacji tworzących taki dokument.

Warto pamiętać, że zakres standardów ochrony małoletnich musi uwzględniać nie tylko kwestie związane z opieką nad małoletnimi i zapobieganiem sytuacji kryzysowych oraz reagowaniem na nie. Powinien przewidywać także prowadzenie wewnętrznych rejestrów organizacji, w których znajdują się informacje dotyczące m.in. dokumentowania szkolenia personelu czy incydentów oraz zdarzeń, które mogą zagrażać małoletniemu.

Dobrymi praktykami będzie utworzenie procedury na kilka okoliczności np. dotyczących sytuacji, w której pracownik niewłaściwie zachował się wobec małoletniego, inną procedurę dotyczącą

KIPR

zdarzenia przemocy rówieśniczej, inne postępowanie w przypadku uzyskania informacji o przemocy w domu. W tych procedurach ważne jest, aby nie było rozproszonej odpowiedzialności, ale jasno określone, kto i za co odpowiada.

Co więcej, wprowadzone procedury trzeba regularnie poddawać kontroli i aktualizować, jeśli zmienia się otoczenie małoletnich oraz obowiązujące normy. Zgodnie z nowymi regulacjami takiej aktualizacji należy dokonywać co najmniej raz na 2 lata. Wnioski z przeprowadzonej analizy także powinny zostać udokumentowane.

Stworzenie dokumentacji, której celem jest zapewnienie małoletnim wzmożonej ochrony to nie jedyne novum przewidziane w ustawie. Nowe przepisy nakazują weryfikację osób, które są przyjmowane do pracy z małoletnimi lub opieki nad nimi. Obowiązki o których mowa w art. 21 ustawy o p.z.p.s.o.m nakładają na organizacje obowiązek:

- 1) uzyskania informacji z Rejestru przed zatrudnieniem
  - 2) uzyskania informacji z Krajowego Rejestru Karnego lub rejestru karnego innego państwa
- 1) Pracodawca lub inny organizator ma obowiązek przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi na pracodawcy lub innym organizatorze takiej działalności oraz na osobie, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do takiej działalności, uzyskać informację czy dane takiej osoby są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

Taką informację, pracodawca lub inny organizator utrwała w formie wydruku i załącza do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do działalności związanej z małoletnimi i opieką nad nimi.

- 2) Pracodawca lub inny organizator ma obowiązek uzyskać od osoby ubiegającej się o zatrudnienie/współpracę/wolontariat informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie

KIPR

KONFEDERACJA INICJATYW POZARZĄDOWYCH RZECZYPOSPOLITEJ

przestępstw określonych w rozdziale XIX tj. przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz XXV tj. przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.

Osoba, która posiada obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi. Osoba taka składa pracodawcy lub innemu organizatorowi oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi. Jeżeli jednak prawo państwa nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa. W przypadku gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, osoba składa pracodawcy lub innemu organizatorowi oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające ww. przestępstwom oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem małoletnich, lub z opieką nad nimi. Oświadczenia składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim stosownej klauzuli. Informacje oraz oświadczenia, o których mowa w tym podpunkcie pracodawca lub inny organizator załącza do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do takiej działalności.

Warto zaznaczyć, że powyższe obowiązki nie są wymagane w stosunku do członka rodziny małoletniego, lub osoby znanej osobiście rodzicowi małoletniego albo przedstawicielowi ustawowemu małoletniego, do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem,

KIPR

leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, gdy jest ona wykonywana w stosunku do małoletniego dziecka, którego rodzic albo przedstawiciel ustawowy są dopuszczającymi do działalności.

3. Kontrola i kary

a) Kontrola

Warto pamiętać, że wprowadzenie powyższych nowych obowiązków dla organizacji pozarządowych będzie podlegało kontroli. Nowe przepisy dają dodatkowe uprawnienia kontrolne jednostki samorządu Wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta oraz marszałek województwa sprawują kontrolę wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 21 i art. 22b ustawy o p.z.p.s.o.m, w zakresie objętym właściwością rzeczową i miejscową tych organów. Mogą upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych im urzędów marszałkowskich, powiatowych, miejskich lub gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych. Podmiotem uprawnionym do kontroli wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 21 i art. 22b ustawy o p.z.p.s.o.m, w zakresie swojej właściwości rzeczowej i miejscowej jest organ prowadzący jednostkę systemu oświaty lub organ sprawujący nadzór pedagogiczny nad taką jednostką, organ zarządzający lub nadzorujący inną placówkę lub prowadzenie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi. Organizacje pozarządowe muszą liczyć się z tym, że powyższe organy mają prawo do . Kontrolujący w ramach kontroli jest uprawniony do wstępu wraz z niezbędnym sprzętem na teren kontrolowanego podmiotu w godzinach od 8 do 18, żądania pisemnych lub ustnych informacji niezbędnych dla przeprowadzenia kontroli, żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z zakresem kontroli.

b) Kary

Wprowadza się również odpowiedzialność za:

- niesprawdzenie personelu w Rejestrze – kara aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł;

KIPR

- dopuszczenie do pracy lub do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, osobę bez uzyskania informacji z Rejestru podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł oraz środek karny w postaci świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Wysokość tego świadczenia nie może przekroczyć 10 000 zł,
- świadome dopuszczenie do pracy osoby umieszczonej w Rejestrze lub karnym – kara aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie mniejszej niż 1000 zł do 10 000 zł na Fundusz Sprawiedliwości;
- świadome dopuszczenie do pracy z zakazem zajmowania stanowisk, podejmowania działalności, wykonywania określonych zawodów – kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat, 30 000 zł na rzecz Funduszu Sprawiedliwości;
- brak standardów – kara grzywny do 250 zł albo kara nagany;
- ponowny brak standardów – kara grzywny nie niższa niż 1000 zł i do 10 000 zł na Fundusz Sprawiedliwości.

Minęło już kilka miesięcy od wprowadzenia tzw. ustawy Kamilka, na razie ciężko stwierdzić czy wprowadzone przez ustawodawcę zmiany zapewnią małoletnim większe bezpieczeństwo i pozwolą zapobiegać nieszczyściom i krzywdom im wyrządzanym. Na pewno nowe obowiązki na ten moment nastrożają organizacjom pozarządowym wiele pytań, bowiem ustawodawca dość ogólnie sformułował obowiązki jakie organizacje muszą spełniać. O ile wprowadzenie standardów małoletnich wydaje się dobrym pomysłem, o tyle najważniejsza będzie ich stosowanie w praktyce. Należy mieć nadzieje, że wprowadzone zmiany pomimo początkowych trudności we wprowadzeniu pomogą lepiej chronić małoletnich.